

همه آنچه درباره مصاحبه دکتری باید بدانید.....

- ۱- تاثیر مصاحبه در پذیرش دکتری
- ۲- سوالاتی که در مصاحبه ممکن است مطرح شود
- ۳- چگونه با مصاحبه روبه رو شویم
- ۴- روزهای نزدیک مصاحبه
- ۵- روز مصاحبه
- ۶- مدارک زبان انگلیسی در مصاحبه دکتری
- ۷- عوامل موفقیت در مصاحبه دکتری

هر داوطلبی که حدنصاب دعوت به مصاحبه دکتری در یک رشته محل را کسب کرده است، باید بداند که این فرصت فقط یکبار برای وی اتفاق خواهد افتاد و در واقع جلسه مصاحبه تکرار شدنی نیست. هر دانشجویی که برای اولین بار به مصاحبه آزمون دکتری دعوت می شود، نمی داند با چه اتفاقاتی روبرو خواهد شد، اما اطلاع از سوالات احتمالی، شرایط جلسه مصاحبه، تیم مصاحبه کننده و مدارک مورد نیاز کار دشواری نیست.

تأثیر مصاحبه در پذیرش دکتری

طبق اعلام سازمان سنجش آموزش کشور، تأثیر مصاحبه در پذیرش دکتری ۹۸، ۵۰ درصد خواهد بود. بدین صورت که پس از برگزاری مصاحبه از سوی دانشگاه‌ها، نمره مصاحبه داوطلب با نمره تراز کسب شده در آزمون کتبی میانگین گرفته می‌شود و نمره کل داوطلب محاسبه می‌شود.

نمره کل داوطلبان حاضر در جلسه مصاحبه هر دانشگاه/واحد دانشگاهی قیاس شده و مطابق با ظرفیت، افرادی که بالاترین نمره کل را کسب کرده باشند پذیرفته می‌شوند.

نحوه محاسبه نمره کل داوطلب جهت تعیین قبولی یا عدم قبولی با توجه به میزان تأثیر نمره مصاحبه و نمره آزمون کتبی در سال‌های مختلف متفاوت بوده است. در مصاحبه های آزمون دکتری ۹۸ سراسری ۴۰ درصد نمره به سوابق پژوهشی، ۳۰ درصد به سوابق آموزشی و ۳۰ درصد نیز به ارزیابی های جلسه مصاحبه اختصاص داده شده است.

تغییرات وزن و تأثیر مصاحبه و آزمون کتبی در پذیرش دانشجویان در آزمون دکتری نیمه متمرکز ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ را می‌توانید در جدول زیر ملاحظه نمایید.

سال آزمون	برگزاری سهم آزمون کتبی	سهم مصاحبه
آزمون دکتری ۹۸	۵۰ درصد	۵۰ درصد
آزمون دکتری ۹۷	۵۰ درصد	۵۰ درصد
آزمون دکتری ۹۶	۵۰ درصد	۵۰ درصد
آزمون دکتری ۹۵	بنا بر تصمیم دانشگاه‌ها ۰ تا ۳۰ درصد (غالباً بنا بر تصمیم دانشگاه‌ها بین ۷۰ تا ۱۰۰ درصد (غالباً ۱۰۰ درصد))	صفر (درصد)
آزمون دکتری ۹۴	۳۰ درصد	۷۰ درصد
آزمون دکتری ۹۳	۳۰ درصد	۷۰ درصد
آزمون دکتری ۹۲	۵۰ درصد	۵۰ درصد
آزمون دکتری ۹۱	یک سوم نمره کل	دو سوم نمره کل
آزمون دکتری ۹۰	صفر درصد	۱۰۰ درصد

سوالاتی که در مصاحبه دکتری ممکن است مطرح شود

بر اساس تجربیات داوطلبان آزمون دکتری در رشته‌ها و سال‌های مختلف، سوالاتی که در مصاحبه دکتری ممکن است مطرح شود به طور کلی شامل پنج دسته است:

۱	سوالات تخصصی (شامل سوالات تخصصی هر رشته و یا سوالات روش تحقیق)
۲	سوالات سنجش زبان انگلیسی در جلسه مصاحبه دکتری
۳	سوالات عمومی
۴	سوال در خصوص زمینه پژوهشی داوطلب از جمله پژوهش‌های انجام‌شده مانند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و مقالات و نیز موضوع مدنظر برای رساله دکتری
۵	سوالات مذهبی و عقیدتی

نکته قابل توجه این است که لزوماً همه موارد فوق در همه مصاحبه‌های دکتری مطرح نمی‌شود و موارد آورده‌شده در جدول فوق همه انواع سوالاتی است که بر اساس تجربیات سال‌های گذشته در مصاحبه‌ها مطرح شده است.

برای پی بردن به سوالات احتمالی اساتید مصاحبه‌کننده می‌توانید موارد زیر را مدنظر داشته باشید و با مراجعه به آن‌ها حیطة سوالات تخصصی اساتید دانشگاه‌های مختلف را پیش‌بینی کنید:

اساتید معمولاً سوالات تخصصی را از مباحثی مطرح می‌کنند که بر آن تسلط دارند.

❑ معمولاً اساتید بر محتوای مقالاتی که چاپ می‌کنند تسلط دارند.

❑ هر استاد بر کتاب‌هایی که تألیف و ترجمه می‌نماید تسلط دارد.

❑ معمولاً اساتید بر دروسی که در طول ترم تدریس می‌کنند و منابعی که برای این درس‌ها به دانشجویان معرفی می‌نمایند تسلط دارند.

نکته مهم این است که حتی اگر تنها یک نفر از مصاحبه‌گران را بتوانید پیش‌بینی کنید، با مطالعه در حوزه‌های مقالات، کتاب‌ها و دروس تدریس‌شده آن مصاحبه‌گر، می‌توانید محدوده برخی سوالات ممکن را پیش‌بینی نموده و در این محدوده، مطالعات خوبی داشته باشید. پاسخ مناسب به سوالات همین یک مصاحبه‌گر هم می‌تواند در زمان مصاحبه تصویر مثبتی از شما بر جای گذارد.

چگونه با مصاحبه روبرو شویم؟

1 با اینکه سوالات علمی جلسه مصاحبه آزمون دکتری مرتبط با دروس اصلی رشته و گرایش انتخابی داوطلب می باشند. ولی متأسفانه آزمون کتبی برخی رشته ها از چنین دروسی نبوده است و رتبه خوب آزمون کتبی به معنای آمادگی در این دروس نمی باشد. یکی از بهترین کارهایی که باید تا زمان دعوت به مصاحبه ها انجام دهید مرور این دروس است.

اگر چند گرایش مختلف را انتخاب کرده اید و نمی دانید به کدام دعوت خواهید شد بهتر است دروس عمومی رشته خود را مرور کنید. معمولاً فاصله بین اعلام اسامی معرفی شدگان به مصاحبه و جلسات مصاحبه چندان زیاد نیست و به تأخیر انداختن مطالعه تا آن زمان کار مناسبی به نظر نمی رسد.

2 سعی کنید خلاصه مقالات (Abstract) ماههای اخیر یک نشریه معتبر در زمینه کاری خود را مطالعه کنید. اگر آشنایی شما با زبان زیاد نیست از منابع فارسی استفاده کنید. به هر حال سعی کنید از موضوعات جدید مطلع گردید. اگر کارهای پژوهشی خاصی انجام داده اید از همین الان می توانید کار نگارش رزومه خود را انجام دهید. رزومه ای که در فرصت کافی نگارش یافته و تصحیح شده است با رزومه ای که با عجله نوشته شده است متفاوت خواهد بود.

3 در صورتی که آشنایی تان با زبان انگلیسی در حدی است که ارزش سرمایه گذاری دارد شروع به تمرین مکالمه کنید. همه ما می توانیم با همین میزان آشنایی با زبان انگلیسی مکالمه بهتری داشته باشیم. برای این کار لازم نیست به زبان انگلیسی مسلط باشید؛ آن قدر تمرین کنید که مطمئن باشید مکالمه تان به اندازه سطح آشنایی تان با زبان انگلیسی ارتقا یافته است.

4 سعی کنید همه کارهای پژوهشی خود را مرتب و منسجم کنید. اگر اصل بعضی مقاله هایتان را ندارید و یا نسخه ای از پایان نامه تان را در دسترس نگاه نداشته اید هر چه زودتر مشکل را حل کنید. همراه داشتن نسخه کامل کارهای تحقیقی تان کاری است که برخی دانشگاه ها از شما خواهند خواست.

روزهای نزدیک مصاحبه

بعد از اینکه به مصاحبه در یک دانشگاه دعوت شدید نیاز است تا قبل از روز مصاحبه یک بار به دانشگاه بروید تا آدرس دانشگاه را به خوبی یاد بگیرید و در روز مصاحبه سر وقت در محل مربوطه حاضر شوید. با کمی پرس و جو می توانید بفهمید کدام اساتید برای مصاحبه سر جلسه حاضر می شوند و کدام یک از آنها ظرفیت برای پذیرش دانشجو دارند. معمولاً شکل سوالاتی که هر سال از داوطلبان پرسیده می شود یکسان است. به این معنی که مثلاً یک استاد رشته خاص در دانشگاه هر سال اهمیت ویژه ای روی تسلط بر پایان نامه کارشناسی ارشد داوطلبان دارد و استاد دیگر روی مقالات ISI دانشجویان اهمیت ویژه ای قائل است. پس به همین راحتی با یک پرس و جوی ساده می توانید اطلاعات بسیار مفیدی درباره سوالات احتمالی که در روز مصاحبه دکتری سراسری ۹۸ در هر دانشگاه با آن رو به رو خواهید شد به دست آورید.

با اطلاع از نام اساتید به جستجوی رزومه آنها بپردازید و مقالاتی که منتشر کرده اند را بیابید. سعی کنید متوجه شوید که زمینه کاری کدام یک از آن ها با شما شباهت بیشتری دارد و از طریق ایمیل یا ملاقات حضوری با آن ها در ارتباط باشید.

اگر می خواهید با اساتید خودتان که از ارزیابان شما در دانشگاه معرفی شده شما نیز هستند صحبت کنید بهتر است قبل از جلسه مصاحبه این کار را انجام دهید. در چنین ملاقات هایی که معمولاً استرس جلسه مصاحبه را ندارد با خیال راحت و محترمانه از برتری ها و نقاط مثبت خود صحبت کنید. معمولاً اینگونه صحبت ها بعد از جلسه مصاحبه به مذاق اساتید خوش نمی آید و به صلاح شما نیست.

مدارکی که از سوی دانشگاه ها اعلام می شود را مرتب و منظم در پوشه ای زیبا قرار دهید. سعی کنید از کپی رنگی استفاده کنید به ویژه در مورد توصیه نامه اساتید. مدارک لازم معمولاً شامل مدارک شناسایی (شناسنامه، کارت ملی)، مدارک تحصیلی (لیسانس و فوق لیسانس یا نامه تأیید معدل دوره فوق لیسانس) و موارد پژوهشی شما (پایان نامه، پذیرش مقالات و...) می باشد. پایان نامه را بعد از مروری بر آن به شما بازخواهند گرداند ولی سعی کنید پرینت مقالات را به تعداد دانشگاه ها تهیه کنید.

معمولاً از داوطلب خواسته میشود یکی از موارد زیر را به زبان انگلیسی بیان کند. سعی کنید برای هر یک از موضوعات زیر (و ترجیحاً مواردی شبیه اینها) یک پاراگراف را تمرین و حفظ نمایید. اگر بخت با شما یار باشد به کارتان خواهد آمد.

معرفی کوتاهی از خود

چرا ما باید تو را از بین بقیه انتخاب کنیم؟ (نقاط قوت خود را در چه میدانی؟)

انگیزه خود را از ادامه تحصیل بیان کن!

توجه داشته باشید که برای یک استاد خیلی مهم است که دانشجوی دکتری به صورت تمام وقت روی پایان نامه خود کار کند و اشتغال به کار می تواند تأثیر منفی بر روی نظر اساتید داشته باشد، البته در صورتی که کار فعلی شما در زمینه ای غیر از تدریس است. داشتن سابقه تدریس، نوشتن و یا ترجمه کتاب و از این قبیل کارهای تحصیلی می تواند به روند مصاحبه شما کمک کند.

یکی از سوالاتی که حتما مطرح می شود، تأمین هزینه تحصیل شما خواهد بود.

آیا خودتان سر کار می روید؟ شخص یا اشخاص دیگری هزینه زندگی شما را تأمین می کنند؟ معمولا در مورد آقایانی که متأهل هستند یا سن نسبتا بالایی دارند طفره رفتن از این سوال ساده نیست و گفتن اینکه شاغل نیستید و دانشجوی تمام وقت خواهید بود با لبخند معنادار اساتید همراه می گردد!

در ابتدا از دانشجو خواسته می شود که خود را معرفی کرده و به طور مختصر در مورد گذشته تحصیلی خود توضیح دهد. کار معرفی خود را سازمان یافته انجام دهید. سعی نکنید کارها را روی هوا و بدون برنامه انجام دهید. یک سازماندهی نادرست موثر نخواهد افتاد. نام دانشگاه محل تحصیل کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشجو پرسیده شده و در مورد پایین بودن بعضی نمرات توضیح خواسته می شود. این نکته را به خاطر داشته باشید که هر دانشجو در طول تحصیل خود ممکن است به دلایل مختلف از قبیل بیماری، مشکلات شخصی و ... نمرات پایین کسب کرده باشد که پاسخ صادقانه در مورد علت این امر می تواند سبب جلب اعتماد اساتید حاضر در جلسه مصاحبه شود. سعی نکنید چهره ای غیر واقعی از خود نشان دهید، نمرات و کارنامه پژوهشی شما بیانگر همه چیز است. می توانید یک پرونده مختصر از اطلاعات مقاطع مختلف تحصیلتان، سوابق کاری و توانایی های خود تهیه کنید تا در صورت لزوم ارائه نمایید.

انگیزه داوطلب برای ادامه تحصیل، اهداف علمی و شغلی آینده: سعی کنید نشان دهید که دارای برنامه، رسالت شخصی، چشم انداز فردی و برنامه مشخص هستید. در مصاحبه مستقیم و غیر مستقیم بگویید که کاملا هدفدار این مسیر را انتخاب کرده اید و این یکی از گام های آینده شما است. البته این باید واقعیت داشته باشد و گرنه کلامی که واقعیت نداشته باشد نه باور می شود و نه تاثیرگذار است! پس راستگو باشید. به خاطر داشته باشید که داشتن انگیزه، کلید اصلی موفقیت در مصاحبه آزمون دکتری می باشد. شما توانایی عوض کردن عقیده اساتید را دارید و این امر میسر نمی شود مگر در صورتی که شما علاقه مندی و پیگیر بودن خود را نشان دهید و در پاسخ به سوالات صادق باشید.

تعداد مقالات ثبت شده در پایگاه های استنادی: روی مقالات علمی پژوهشی خود مانور دهید. پژوهش ها و مقالات شخصی که در حوزه تحقیق شما می باشند در پذیرش شما نقش بسزایی دارند. مقالاتی دارای ارزش در ارزیابی می باشند که در نشریات معتبر منتشر شده باشند. هرکاری هر جایی داشته اید (تدریس، مقاله، همایش، ترجمه، مجله...)، فهرست کنید و از آنها تاییدیه فراهم کنید، یا خودشان را همراه داشته باشید.

در مجموع چاپ مقالات در مجلات معتبر، نمره معدل و پایان نامه، ارائه کارهای تحقیقی و پژوهشی که خودشان گویای مطلب هستند و نمره کتبی آزمون دکتری مهمترین و مؤثرترین نکات برای قبولی در آزمون دکتری می باشند.

موضوع مورد علاقه برای رساله دکتری: یکی از سؤالاتی که روز مصاحبه از شما پرسیده می شود، زمینه کاری مورد علاقه شماست. در پاسخ به این سوال هرگز نباید روی موضوع به خصوصی تأکید کنید، همچنین طوری پاسخ ندهید که گویی برایتان مهم نیست روی چه موضوعی کار کنید. بهتر است با پاسخ خود نشان دهید که هر چند روی چند زمینه کاری مسلط هستید ولی توانایی کار کردن روی موضوعات دیگر را هم دارید (یعنی انعطاف پذیر هستید). اگر حوزه مشخصی در کارهای تحقیقاتی مدنظر شماست و از حوزه هایی است که اساسی و استراتژیک است و مطمئن هستید که روی آن مسلط هستید می توانید بگویید که در زمینه پایان نامه دکتری از همین الان برنامه دارید.

در تمام طول مصاحبه تنها یک هدف داشته باشید. باید اثبات کنید که کاندیدای با ارزشی برای دوره دکتری هستید. اسیر پاسخگویی صرف به پرسش ها نشوید بلکه در هر پاسخی سعی کنید که حداقل یک دلیل به مصاحبه گر بدهید که شما را برای دکتری انتخاب کند. در هر پاسخی یک امتیاز کسب کنید. خود پاسخ ها مهم نیستند، تاثیر پاسخ ها مهم است. هر سوال را فرصتی بسازید برای بروز توانایی ها، دانایی ها و مهارت های خود. در یک پاسخ به تحقیقات گذشته خود اشاره کنید در یک پاسخ به نمره های خوب خود در دبیرستان، در یک پاسخ به تجربه کاری در جوابی دیگر به مهارت های ریاضی و آماری خود. لازم است که قبل از جلسه به مواردی که باید در خلال پاسخ ها به آن اشاره کنید فکر کنید و آن ها را یادداشت کنید. به هر پرسشی به چشم یک فرصت برای اثبات خود بنگرید.

در جلسه بیشتر بر روی توانمندی های خود مانور دهید و سعی نکنید که نقاط ضعف خود را توجیه کنید. مهم این است که گروه مصاحبه گر درک کند شما توانمندی های خوبی دارید و همه می دانند که هیچ کس جامع و بدون ضعف نیست. در صورت بروز یکی از نقاط ضعف، خیلی راحت و با اعتماد به نفس به مصاحبه کننده توضیح دهید که چطور سعی در برطرف کردن این نقطه ضعف دارید. زیرا برای اینکه انتخاب شوید لازم نیست در همه موارد مذکور قوی باشید. معمولا انتخاب کنندگان دچار خطای کلیشه ای خواهند شد. اگر فرض کنیم که ده فاکتور تصمیم گیری وجود دارد کافی است شما در سه فاکتور قدرتمند ظاهر شوید: مثلا فاکتور زبان، علاقه و مقاله.

شما باید به نوعی اثبات کنید که روحیه معلمی (برای استاد شدن و تدریس در دانشگاه ها)، روحیه محقق (برای انجام تحقیقاتی در حد تز دکتری) دارید. بنابراین در این رابطه امواج فکری خود را به اساتید منتقل نمایید. مثلا نوشتن مقالات، شرکت در کنفرانس ها، طرح ها و حلقه های پژوهشی و سایر موارد.

مدارک زبان انگلیسی در مصاحبه دکتری

آزمون‌های زبان تافل (TOEFL)، تولیمو (TOLIMO)، آیلتس (IELTS)، MSRT، MHLE، UTEPT و EPT جزء آزمون‌های معتبر از نگاه دانشگاه‌ها به شمار می‌رود و داوطلبان باید کارنامه خود را در هر یک از این آزمون‌ها هنگام مصاحبه علمی ارائه دهند؛ با این حال ذکر این نکته ضروری است که آزمون EPT ویژه داوطلبانی است که خواهان تحصیل در واحدهای مختلف دانشگاه آزاد اسلامی هستند، از این رو در ذیل نگاهی داریم به آزمون‌های مختلف زبان انگلیسی.

اگر بخواهیم آزمون‌های زبان انگلیسی را براساس درجه اعتبار آنها معرفی کنیم، باید بگوییم MSRT در رده اول آزمون‌های زبان انگلیسی از لحاظ معتبر بودن قرار دارد. این آزمون که پیش‌تر با نام MCHE شناخته می‌شد، در چهار بخش شنیداری، درک مطلب، ساختار و لغت است و آزمون آن نیز به صورت ماهانه برگزار می‌شود و دانشجویی که می‌خواهد در آن آزمون نمره قبولی را کسب کند، باید نمره بیشتر از ۵۰ بگیرد، با این حال نمره قبولی در این آزمون در برخی دانشگاه‌ها ۴۵ و در برخی دیگر ۷۵ است.

تولیمو (TOLIMO) از دیگر آزمون‌هایی است که مدرک آن مورد تایید دانشگاه‌ها است؛ آزمونی که از سوی سازمان سنجش کشور برگزار می‌شود و در حقیقت بیشترین متقاضیان آن نیز همان داوطلبان دکتری هستند، آزمونی که دامنه نمرات آن از ۳۱۰ تا ۶۷۷ است، ولی اگر داوطلبی نمره کمتر از ۴۷۹ را در آن کسب کند، جزء داوطلبان ضعیف به شمار می‌رود.

عوامل موفقیت در مصاحبه دکتری

- 1 توصیه می‌کنیم با ظاهری آراسته و مرتب در جلسه مصاحبه حضور یابید و از عطر ملایم استفاده کنید.
- 2 هنگام برخورد با اساتید با اعتماد به نفس کامل احوال‌پرسی کنید، لبخند را فراموش نکنید و از برقراری ارتباط چشمی نیز غافل نشوید.
- 3 هنگام پاسخ به سوالات از شتابزدگی بپرهیزید سعی کنید در کمال آرامش و اعتماد به نفس به سوالات پاسخ دهید. ضمناً سعی کنید در جواب سوالات اساتید پاسخ‌های کوتاه، مختصر و مفید ارائه دهید و از دادن پاسخ‌های طولانی و اغراق آمیز پرهیز کنید.
- 4 اکیدا توصیه می‌کنیم اگر پاسخ سوالی را نمی‌دانید به جای حاشیه رفتن با صداقت بگویید که حضور ذهن ندارید. چرا که پاسخ اشتباه و اغراق آمیز شما تاثیر منفی در ذهن اساتید برجای خواهد گذاشت. در کل بهتر است در جلسه مصاحبه هرگز در مورد چیزی که نمی‌دانید اظهار نظر نکنید.